COESAR VINDICATVS
SIVE
BREVIS DEMONSTRATIO
DE
IVRISDICTIONE REGIA
In Clericos Locorum Piorum Gubernatores.

P R O

Domino Scipione Coppola.

Sub Iudicio Domini Scipionis Martini Causæ Commissarij, & Sanctæ Claræ Consiliarij Integerrimi,

E T

Patrocinio Iosephi Romani Scribentis.

Neapoli, Apud Nouellum de Bonis Typographum Archiepiscopalem. 1668.

DEO ſanè quæ Dei ſunt ne denegemus, ſed quæsò nec Cœſari quæ Cœſaris. Scipio Coppola exequutor diſpoſitionis Fracíſci Antonij Coppolæ coram Regia Maieſtate, ne Sacro eius Conſilio dicam, vocat Reuerendum Prępoſitum congregationis oratorij maioris Neapolitani, adminiſtratorem, gubernatoremque Montis cuiuſdam ab ipſomet teſtatore electum, petitque, vt computa reddat. Excipit ille, ſe tanquam Sacro Sacerdotij Charactere inſignitum non poſſe à Regio, non ſecùs ac Sacro paritèr Conſilio Iudicari, ſed vix ab Eccleſiaſtico Iudice, ad quẽ ſe remitti libentèr patitur. Cuius ergo dicemus Cauſam, cuius imaginẽ? Profectò, ſi Sacros intuemur ordines, vitæ probitatem, tam religioſa exercitia, cæteraque huiuſcemodi, imaginem Dei eſſe fateamur neceſſe eſt; Hæc ergo omnia Deo ne denegemus. At verò, ſi ea, quæ pro Monte coniugiorum erecto adminiſtrauit, introſpicimus, ſi ea, quæ ad adminiſtrationem hanc ſuſcipiendam

præparauit, examinabimus, qualia sũt, comparuisse in M. C. Vicariæ, instando, Montem hæredem declarari *fol.* 83. nec non ipsum gubernatorem *fol.* 103. pro vt re vera hoc decretum obtinuit. *fol.* 106. *Visa Comparitione fol.* 103. *Fuit prouisum, & Decretum, quod declarentur, pro vt præsenti Decreto declarari mandatur, Gubernatores Montis erecti per qu. Franciscum Antonium Coppolã Reuerendus Pater Tiberius. Guastaferro Præpositus Congregationis Oratorij, & V.I.D. Franciscus Ronzo seruata forma testamenti*; Et bona ab eadem M. C. recepisse *fol.* 90. 91. 95. 96. 110. 125. 107. 132. 133. 108. Si inquã hæc omnia ad examen reducemus, imaginẽ dicemus Cœsaris; Igitur Cœsari administrationis rationem reddat, dum à Cœsare administrationem obtinuit, & ne iterùm exceptionem hanc proponat, officio desistat oportebit. Quod vtrumque caput demonstrabimus.

CA-

CAPVT PRIMVM.

Quo demonstratur pluribus argumentis, Clericum administratorem Montis esse conueniendum coram Iudice seculari, variaque ad id probandum de foro Clericali vtiliter propalantur.

CLericum igitur administratorē Fori priuilegium deperdere, vt præfationum officio probationes ipsę fungantur,

Primo probatur *ex capitulo Sacerdotibus: nè Clerici, vel Monaci*, vbi hęc. *SACERDOTIBVS, & CLERICIS TVIS denuncies publicè, ne Ministri laicorum fiant, nec in rebus eorum procuratores existant. Quod si postmodum facere præsumpserint, & occasione ipsius administrationis propter pecuniariam causam deprehendantur in fraude, indignum est eis ab Ecclesia subueniri, per quos*
1 *constat in Ecclesia scandalum generari*. Ex qua dispositione deducunt DD. omnes, clericum in aliqua arte, seu seculari administratione delinquentem recognoscendum fore à Iudice seculari, pro vt viden-

videndi sunt *Bald. in addit. ad specul. tit. de reo:in princip.versic. Scolaris.Felin.in cap. Ecclesia S. Mariæ de Constit. n. 68. Marsil. Sing.694. Aufrer. tract. de potest. secul. in Ecclesiastic: reg.1. nu. 24.25: Petr. Crespetius in Summa Eccles. discipl. verbo; Cleric. vers. Clerici Secularia negotia non exerceant. Aluarez. inspec. iuris Pontificij cap. 36. vers. Item ubi Clerici. Bobadilla in politica lib.2.cap.18. num. 90.* Vbi plures refert. *lit.F. Azeued.l.14.tit.5.lib.3.Clar.§.fin. qu. 36.num.43.Decian.tract.crim.tom.1. lib.4. cap.9.num.143. Farinac.in praxi par.1.qu. 8.num.98. Fragos.de regim. Reipub.Christi: par.1.lib.2.de oblig.moder. Reipub. disput.4. de leg.secul.§.4.mem.15.n.376.& mem.1. n.330.Reg.Cap.lat.dec.173.n.41.usq;ad 44. tom.2.Carleual.de Iudic. lib.1. tit. 1. disp. 2. qu.6.sect. 3.n.453.Guttierez de Gabell.lib. 7.qu. 94.* Vbi refert decretũ Supremi Senatus Regis nostri, quod adducitur etiã *à Ceuall.de cognitione per viã violentiæ par. 2.qu. 64. num. 9.* cum varijs casibus, inter quos hic. *El segundo caso es, quando algun Ecclesiastico delinquiere en el officio, que tomò, como si es Medigo, Botegaro ò, Abocado, ò*

tutor

tutor. ò curador de algun minor, ò tiene officio de Su Mageſtad, Preſidente de AZienda, o Conſejero, y delinque en el &c. Porque entonZes ratione officij poteſt puniri in bonis, & Iudex Secularis eſt competens. Hæc ille, aitque eſſe bonum *tex. in l. in Criminali C. de Iuriſdictione omnium Iudicum.* Sic paritèr ſentit *Benedictus in cap. Raynutius verbo, & Vxorem dec. 2. n.* 155. vbi ait ità ſeruari in Regno Franciæ, hácquæ ſententiam veram eſſe concludit *Ceuall. loc. cit. qu. 64. nu.* 13. Sicque iudicatum, & practicari apud Hiſpanos. Ità quoque ſeruari inquit *Caſſaneus in conſuetud. Burgundiæ rúbr.* 5. §. 1. *n.* 79. & iudicatum in Curia Pariſienſi refert *Tiraquell. de retract. lign.* §. 32. *gl.* 1. *num.* 81. Alijq; apud citatos videndi.

2 Et quamuis *in Pragmatica prima: de Eccleſiaſticis perſonis*, prohibeantur Clerici officia publica exercere ex eo, quia delinquentes non poſſent à Iudice ſeculari puniri, nec cognoſci; hæc ratio tamẽ non contradicit diſpoſitioni dicti *Capituli, Sacerdotibus*, cum intelligenda ſit, dummodò trina non præceſſerit monitio;

tio; Nàm certum eſt, ad hoc, vt Clerici negotiatores, vel artem, aut publicum
3 officium ſeculare gerentes puniri deindè poſſint ex aliquo delicto à Iudice Seculari, ter prius eſſe admonendos. *capitulo: in Audientia, de Sententia Excomunicationis: & capitulo: ex literis: de Vita, & honeſtate Clericorum*: Sic in puncto *Marta de Iuriſdictione: Centuria 2. par. 4. caſu* 127. vel ſaltèm vnica Synodali prohibitione, ex *Hoſtienſe in ſumma*. §. 11. *verſic. Ego Intelligo. Caſſaneus eod.* §. 5. *nu.* 71. *contra Abbatem in d. cap. Sacerdotibus. n.* 7. *in fine*, licèt *Ceuall. in d. quæſt.* 64. *num.* 15. *in fine* nullã requirat monitionem; & *Pereira de Manu Regia par.* 2. *cap.* 26. *num.* 15. *verſic. nec apud nos*: dicat huiuſmodi monitiones apud illos non eſſe in vſu.

Si igitur Procurator rerum ſecularium ter monitus perdit fori priuilegium, cur noſtro in caſu non illud amittet adminiſtrator, dùm bona ſunt à Seculari relicta?

Nec dici poteſt, diſparem eſſe rationem inter caſum *dicti Capituli Sacerdotibus*,

& no-

& noſtrum, cum ibi agatur de rebus illicitis, hìc vero de licitis, qualis eſt mōs pro paupercularum collocatione; in quo exercitio nō ſolùm adminiſtrator ter monendus non eſt, ſed compellendus ad opus tam licitum: Nàm in promptu eſt reſponſio, quia Clericus duplici ex capite
4 fori priuilegium amittit, hac differentia, vt modò opus ſit monitione, modò ſecus. Primus caſus eſt, cùm illicita
5 exercet, tunc namq; monitio requiritur, & meritò, dum illicita, & incompatibilia cum Clericatu Clerico non conueniunt; quare hoc in caſu monitio operabitur, vt non ſolùm Clericus delinquens fori priuilegium perdat quoad bona, quæ aliundè, vt in ſecundo caſu dicemus, abſque monitione perdi pote-
6 runt, ſed quoad mulctam; cum poſſit tūc
7 caſtigari, & puniri in perſona. Alter caſus eſt, cùm Clericus non exercet illicita, & incompatibilia cum Clericatu, pro vt eſt materia, in qua verſamur, & tunc quis dixerit requiri monitionem, cum ad opus bonum quemlibet hortari debeamus, non monere, vt ab illo deſi-

ſtat? Verùm non indè fit, vt pro redditione computorum non conueniẽdus ſit coram Iudice Seculari ratione admi-
8 niſtrationis rei ſecularis, ex qua forum ſortitur tanquam per contractum.

Quòd ſi Vrgebis, Clericum quamuis volẽtem non poſſe foro renunciare, cùm huiuſmodi priuilegium perſonale nõn ſit, cui renunciari valeat, ſed potius toti Collegio Eccleſiaſtico publicè ſit indultum, cui priuatorum pacto derogari non poteſt ex *cap. Si diligenti: de foro competenti*. Reſpondetur dupliciter. Primò,
9 quia aliundè habemus *in cap.1.de homicid. in 6.* Clericum puniendum à Iudice laico, ſi agatur de aſſaſſinio, ſic pariter *in cap. in Audientia de Sent. Excommunicatio-*
10 *nis.* ſi quis, relicto habitu, Apoſtaſiam amplexetur, & in crimine deprehendatur, vel ſi deferat arma militaria *cap. in*
11 *Audiẽtia, de Sent. Excommunicationis*: Siuè, dimiſſo habitu, diù ſæua exerceat: *cap. ex parte: de Priuilegijs: cap. perpendimus. de Sententia Excõmunicationis*, aut ioculator, & goliardus ſit *cap. 1. de Vita, & honeſtate Clericorum in 6.* vel actualitèr degradatus

cap. nouimus: de verbor. signif. cap. 11. *de pœnis in 6.* Quod idem dicendum de Clerico verbaliter deposito, qui postmodũ tanquam Incorrigibilis excommunicatur *cap. cum non ab homine: extra de Iudicijs*, vel de coniugato vestem, & tonsuram Clericalem non deferente *cap.* 1. *de Cler. coniug. in 6.* vel de Clerico carnificum, macellariorum, tabernariorumq; officium publicè exercente. *Clement.* 1. *de Vita & honestate Clericorum*; aut de eo, qui in minoribus constitutus duas habuit vxores, siuè cum vidua, vel corrupta contraxit, *cap.* 1. *de Bigamis in 6.*; vel qui, postquam à Iudice Seculari captus est, se in carcere clericari fecit, vt concludit *Io. Andr. in cap. vnico: de oblig. ad rat.*

Igitur omnibus his casibus Clericus delinquens fori priuilegium amittet, & punietur in persona à Iudice laico, & tamèn neque volens poterit foro Ecclesiastico renunciare. Cur hoc accidit? si quia sic in Canonibus habemus dispositum, eadem ratio militabit in casu nostro, quem putamus expressum *in d. cap.*

Sacerdotibus, si quia Clericus patrans illicita recognoſcendus eſt à Iudice Seculari; hoc falſum eſt: cum in plurimis delictis Clericus nō perdat fori priuilegiū;
12 Dū ſtatim vrget dictū illud. *Nolite tangere Christos meos*. Vndè ſiuè agatur ciuilitèr, ſiuè Criminalitèr, ad Iudicē Eccleſiaſticū remittendi ſunt. *cap. vt ſi Clerici: de Iudic. cap. nullus Iudicum: de foro competenti*; nec alitèr ſenſit *in Auth. ſtatuimus C. de Epiſcop. & Cler. Federicus Imperator*, qui *ex Canone: omnes Principes 33. quæſt.* 1. tanquam
13 Princeps a Chriſto Eccleſiam tuendam ſuſcepit, & tamèn delicta ſunt illicita.
14 Præterea poterit Secularis Iudex Clericos punire, ſi ex cauſa Pontifex Principi Seculari poteſtatem præberet, vt ait *Zabarel. in repet. Clement. perpendimus: dè Sēt. Excom.* vel ſi Iudex Eccleſiaſticus iuſtitiam non exercendo negligentiam oſtēderet: *ex cap. Principes Seculi 23. quæſt. 5.* & tamèn Priuilegium perſonale non eſt, ſed potius toti Collegio Eccleſiaſtico publicè indultum, cui priuatorum pacto derogari non poteſt.
15 Tādē vt ad pœnā pecuniariā, ſiuè rei amiſ-

ſio-

sionem deueniamus, poterit Iudex laicusC lericum punire si arma asportauerit *per tex. secundùm Io. Fabr. in l. addictos C. de Episcop. Audientia, & ibi gl. Super verbo: Vindicetur. Redin. de Maiestate Principis versic. Imperatoriam Maiestatem num. 163. & seq. Bobadill. in sua politica lib. 2. cap. 18. n. 66. cum seq.* Sicque absque Excõmunicationis scrupulo illum armis spoliabit, cum huiusmodi cognitio ad Secularem Iudicem, & Reipublicæ rectorem pertineat *ex Couarr. pract. qu. cap. 33. num. 7. in fine*, quem sequuti sũt innumeri recentiores relati à *Marta de Iurisdictione par. 4. cent. 1. casu 7.* qui, licèt *nu. 20. & 21.* suadere studeat, tunc tantùm Clericum deperdere arma, cùm nudum ministerium sine vlla facti cognitione adhibetur, fallitur, dum quæcumque armorum amissio, ni fortuita, actum cognitionis requirit, sicque attenta ratione per ipsum adducta, si benè introspiciatur, vel Clericus nunquã arma deperderet, vel semper, quod verius est.
16 Poterit quoque Iudex laicus Clericum punire ex offensa Regijs offi-

cia-

cialibus facta, *ad tex. in l. vnica ff. si quis Ius dicenti non obtemperauerit:* adducta à *Cassaneo in Consuet. Burgund. rubr.* 1. §. 5. *n.* 83. vel ex falsa depositione coram eo facta. *Decian. in tract. crim. lib. 4. cap. 9. n. 82. to. 1. Anzald. de Iurisdict. par. 2. tit. 10. cap. 25. n. 1. cum seqq.* Vel ex vsurpatione Regiæ Iurisdictionis, & faciunt notata per *Innocentium in cap. olim: de restit. Spoliatorũ,*
17 *& cap. dilectus de pœnis.* Vel ob depositum receptũ à Iudice Laico. *Capell. Tholosan. dec. 62. Afflict. dec. 24. Olan. in antinomia Iuris lit. C. ex num. 23. Caroc. in tract. de deposito: tit. de caus. nu. 40. Surd. cons. 280. num. 11. Reg. Capyc. latr. dec. 123. num. 10. tom. 2.* alijsque casibus, quos recensent *dictus Cassaneus in d. §. 5. Decian. loc. cit. nu. 142. & Bobadill. in sua politica lib. 2. cap. 18. n. 60.* Et tamẽ Priuilegio Fori neq; ex pacto renunciari potest. Quare videmus, regulam illam infinitas propè modum pati exceptiones.

18 Secundo respondemus, Clericum nõ perdere in nostro casu fori Priuilegium volentem, sed nolentem, & ex quadã necessaria consequentia ex aliquo antece-

denti

denti deducta, quatenùs ſcilicet is administrator eſt rei ſecularis. Nam volens res Secularis adminiſtrauit, ſed ex adminiſtratione vel inuitus trahitur ad Forum Seculare, ſicuti dicimus de eo, qui volens patrat homicidium, & inuitus poſtea ſubit pœnam; prout ſic reſpondet *de Graſsis de effect. Clericat. effect. 1. num. 985.* qui etiam reſpondet, regulam illam militare, cùm Clericus ſe tanquã reum principalitèr ſubmitteret Iudici laico, non quando contingentèr, quia tunc Ius conſtituit ſui Iudicem, licèt originem trahat ex facto ipſius Clerici, quia multa fieri permittuntur incidentèr, & in conſequentiam, quæ principalitèr fieri prohibẽtur *l. 1. de authorit. tutor.* (Sũt eius verba) pro qua re *vide Ludou. Romanũ in l. cui Iuriſd. 2. ff. de Iuriſdict. omnium Iudicum: nu. 8. & alios citatos ab Anzald. de Iuriſdictione par. 2. tit. 10. cap. 25. num. 8. 9. &* 16.

Nec denique dicas, Præpoſitum eſſe adminiſtratorem non bonorum Secularium, ſed Montis erecti pro collocatione pauperculárum, ſicque rei Eccleſiaſticæ;

Nam

19 Nam respondeo, locum non dici Ecclesiasticum, ni authoritate Episcopi constructus sit, vt probant *glos. in Clement. 2. de præbend. in verbo Ecclesia. Bald. in auth. hoc Ius porrectum num. 2. C. de Episcop. & Cleric. Idem consil. 465. lib. 1. Paul. de Castr. in l. Orphanotrophos in princ. C. de Episc. & Cleric. Capra cons. 97 Castill. dec. 2. num. 12. 13. to. 1. Menoch. de recuper. remed. 15. num. 22. & 31. Guttierez Canonic. lib. 1. c. 35. num. 29. Mascard. concl. 869. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 25. tit. 6. num. 169. Ceuall. tom. 4. qu. 896. num. 982. Egid. in repetitione leg. 1. nu. 5. C. de Sacrosanctis Eccl. Flores Variar. lib. 2. qu. 21. num. 179. Barbos. ad Concil. sess. 22. de reformat. cap. 8. n. 7. & de Iure Ecclesiastico cap. 39. nu. 51.* alios refert, & sequitur *Gipt. obseru. ad lib. 1. dec. 95. Capyc. latr. num. 16. Mastrill. decis. 110. nu. 9. & 10. Reg. Merlin. controuers. forens. tom. 1. cap. 65. num. 7. Chokier de Iurisdictione ordinaria in exempt. par. 14. qu. 57. & par. 1. qu. 31. Romanus Consil. 877. n. 13.*

20 *circa finem.* Vndè, licèt locus extruatur à Clerico, adhuc illum remanere profanũ substinent *Federic. de Senis cons. 130. Abb.*

in

in cap. inter dilectos de donationib. ex ratione, quam reddit *cap. ad hæc: de Religiosis domibus*; Sicque sentit *Pereira tit. de Visitatione Hospitalium*, *&* *Cappellan. lib.* 1. *tit.* 62. §. 39. *cap.* 17. *in fine*, qui *num.* 11. ex
21 eo, quòd locus authoritate Episcopi cõstructus nõ sit, ne pium quidem esse ait reddens rationem datam à *Gabriel. lib. cõmunium. tit. de Pia causa, conclus.* 2. quia nemo priuatus locum religiosum facit, quicquid sit, si secũdũ *Valasc. consult.* 105.
22 dicatur pius lato modo, quatenus scilicet opponatur impio; prout idem dicimus de beneficio, quod non vocamus ecclesiasticum, ni authoritate ecclesiastica cõstitutum sit, *ex glos. versic. si beneficiorum clemen.* 2. *de edendo. de Grassis dec.* 12. *num.* 9. *de præbend. Guid. pap. dec.* 187. *num.* 1. *Bertrand. cons.* 379. *num.* 1. *lib.* 6. *Silua: de Beneficijs. par.* 1. *qu.* 5. *num.* 29. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancellariæ glos.* 5. *nu.* 7. *Melchior. Lother. de re benefic. lib.* 1. *qu.* 5. *nu.* 40. *Caualer. dec.* 639. *n.* 8. *Barbos. de offic. & potest. Episcopi par.* 3. *alleg.* 70. *post num.* 35. *uersic. illud*; Igitur si mons iste non est erectus authoritate Episcopi dubium non

 est,

est, quin adinstar loci nec ecclesiasti-
cus sit, nec pius, ni largo modo, pro vt
23 scripsit *Capra consf.97. num.* 4. Quaprop-
ter remanet secularis, potissimùm, quia
bonis secularium fundatus est.

Secundò probatur nostra assertio argumẽ-
to adducto ab *Ansaldo: de Iurisdictione*
24 *Ecclesiastica cap. 29. par. 2. tit.* 11. Nàm
Episcopus est à lege Cœsarea, & Ponti-
ficia creatus exequutor in relictis ad pi-
as causas *l. nulli licere* 28. §. *sin autem per-
sona non designata. C. de Episc. & cleric. cap.
nos quidem* 3. *de Testament:* Et tamen te-
netur facere Inuentarium coram Iudice
seculari. Est *Stephani aufrer. in tract. di-
uersorum tom.* 5. *de potest. seculari super ec-
clesiasticas personas. reg.* 2. *num.* 12. *in fin.
Thanucius in tract. diuers. de Inuentario, &
eius confect. quæstione* 240. *n.* 25. *ad finẽ*, ali-
os plurimos allegãte *Carolo de Grassis de
effectibus Clericatus effect.* 1. *nu.* 1100. *Mar-
cus Ant. Thomas. dec.* 89. *num.* 14. Adeo-
25 que tam clericus, quàm episcopus exe-
quutor coram seculari Iudice tenetur
reddere rationem, prout docuit *Specu-
lator in tit. de Instrumen. edit.* §. *nunc verò*

ali-

aliqua, nu. 45. *verſic. ſed verò quod prætori.* idque *ex d.l. nulli licere*; Sic paritèr ſenſit *Archidiaconus in cap. Epiſcopus.* 5. *diſtinct.* 88. *nu.* 1. *Innocentius in cap. ſignificantibus* 38. *de offic. deleg. : Io. Andr. in cap. Ioannes* 19. *de Teſtament. Paul. de* Caſtr. *conſ.* 332. *vol.* 1. *Salicet: in cap. nulli* C. *de Epiſcop. &* Cleric. *Bald. in l. penultima:* C. *de donat. Bertachin. in tract. de Epiſcop. par.* 6. *lib.* 4. *n.* 29. redditq; rationem *Marian. Soccin. Sen. in cap.* 1. *de For. compet. num.* 52. *verſic. vigeſimo octauo fallit.* Quia nempè non conuenitur, & agit vt Epiſcopus, ſed vt exequutor, & vt pater, & legitimus adminiſtrator pauperum, prout antea dixerat *Io: Franciſcus à Ripa in cap. decernimus* 2. *de Iudic. num.* 23. & tenet poſt relatos *Anſald. loc. cit. in fin.* Igitur, ſi clericus, vel Epiſcopus exequutor legatorum piorũ conueniri poteſt coram Iudice laico, an non idem dicendum de adminiſtratore?

Nec obſtat quod ait *Abb. in clement. vnica: de Teſtam. ex text. in cap. Ioannes* 19. *de Teſtament.*, *Et d. Clement. vnica*: eſſe hos conueniendos coràm Iudice eccleſiaſtico, qui illius ſubditi ſunt, quem non-

nulli sequuti sunt relati *ab eod. Ansaldo*; nam, licèt Episcopus, & clericus quatales subditi sint Iudici ecclesiastico, qua administratores verò subditi erunt eius, cuius bona administrat. Reliquum est, vt pro nostræ secundæ probationis firmitate soluamus obiectionem *Martæ* substinentis *par.4.cas.*148.*num.* 7. clericum exequutorem non posse coram Iudice laico conueniri.

Primum eius fundamētum desumpsit ex ijs, quæ scripsit *in casu* 127. *vbi nu.*5.*& seqq.* voluit clericum delinquentem in aliquo artificio laicorum, quod exercet; siue in quocumque officio laicali non posse à principe seculari, aut à Iudicibus laicis artis illius recognosci, nisi ter monitum. Vndè videtur meo iudicio sentire Marta, clericum exequutorem non conueniri posse coram laico Iudice, dum trina monitio non requiritur in exequutione rerum piarum.

26 Sed error huius primi fundamenti in hoc stat, quod supponitur, trinam monitionem esse illam, quę efficit, vt fori priuilegium amittatur, quod falsum esse su-

pe-

periùs oſtendimus, dum illa requiritur tantùm in rerum illicitarum adminiſtratione; in noſtro autem caſu alio capite fori declinatoria non ſibi vindicat locũ, pro vt hucuſque probauimus, & probabimus.

Alterum eius fundamentum, quod adducit *d. caſu* 148. eſt, quia quilibet adminiſtrator tenetur reddere rationem cum exhibitione librorum, ſecundùm *Bartol. & alios in l.* 1. *§. officio, ff. de tutel. & ration. diſtrah.* & conficere inuentariũ, ex citato *Bertacchin. in tract. de Epiſcop. par. 6. lib. 4. num.* 32. aliàs aduerſùs adminiſtratorem iuratur in litem, vt probat *Riminald. Iun. cõſ.* 53. *vol.* 1. Sed leges, de Iure Iurãdo in
27 litem, nõ habent locum contra eccleſiaſticos, alioquin ſi leges ciuiles cõtra clericos obſeruarentur, læderetur eccleſiaſtica libertas: ad notata in *capit. Eccleſia Sanctæ Mariæ de Conſtitutionibus*: Quinimo hoc Iuramentum irrogat pænam reo ex voluntate iurantis; Sicque ſubintrat regula, quod leges pœnales nõ habent locum in clericis; igitur clerici exequutores nullo modo conueniendi

ſunt

ſunt coram laicis Iudicibus.

Sed hoc ſecundum fundamentum pari facilitate ſoluitur; ſiquidem non dubitamus, quin Iura Cœſarea non ligent clericos, quia pœnæ per illa ſtatutæ eos nō ligant; Aſt Marta debuiſſet aduertere, huiuſmodi Iura ligare adminiſtratores, ni clericos; adeoque clericos ordinario remit-
28 timus; adminiſtratores Cœſari: Quare, ſicuti clericus duplicem poteſt perſonā repræſentare, & ſub duplici formalitate, cum vnicus, idemque homo ob ſeparatas, quas in ſe continet rationes, poſſit plurium perſonarum vicem gerere. *Triphoninus in l. tutorem 22. de his, quibus vt indign. Celſus in l. & proculo 20. ff. de leg. 2.* Non eſt ratio, cur ſub diuerſa formalitate vnicum ſemper ſortiatur forum, & non diuerſum; Sicque par eſt, vt, ſi dum conuenitur tanquam clericus, ſortitur forum eccleſiaſticum, dùm conuenitur, vt adminiſtrator, ſortiatur forum eius, cuius ſunt bona, quæ adminiſtrat, adeoque ex dictis forum ſeculare; Quod ſi dixeris ſemper conſiderandam fore qualitatem eccleſiaſticam, dicam ego ſem-

per

per conſiderandam fore qualitatem ſecularem, cum nulla maior reddi poſſit ratio pro qualitate eccleſiaſtica; neque recurrendum eſt ad fauorem eccleſiæ,

29 quia illa tanquam cultrix Iuſtitiæ ſuum vnicuique tribuit, quare, ſi clericus tãquã adminiſtrator erit de foro ſeculari, ſibi non tribuet, quod alienum eſt.

30 Tertiò probatur noſtra aſſertio paritate tutoris; Nam clericus tutor tutelam à manu Iudicis laici recipiens tenetur reddere computa coram Iudice laico, vt teſtantur Carolus *de Grasſis, de Effectib. clericatus: eff.* 1. *num.* 984. *Fragoſ. de Regimin. Reipubl. Chriſt. par.* 1. *lib.* 2. *de oblig. moder. Reipubl. diſput.* 4. *de legib. ſecular.* §. 4. *mem.* 15. *nu.* 375. & alij, quos refert *Eſcobar: de ratiocin. cap.* 7. qui opiniones diuerſas ſtudet conciliare; de qua re conſulẽdus eſt *de Marin. lib.* 1. *reſolut. cap.* 53. *&* 2. *c.* 177. Ergo etiam noſtro in caſu Præpoſitus, qui adminiſtrationem à manu Magnæ Curiæ Vicariȩ recepit, ſicque à Iudice laico, non poterit quo ad redditionem computorum eundem effugere.

Iam ſcio Sacrum Conſilium iunctis aulis

ali,

aliter sensisse de Tutore apud *Rouit. dec.* 20; Sed nec ignoro contra huiusmodi decisionem optimè, & fusissimè scripsisse *Capyc. lat.* qui *lib.* 2. *consult.* 102. varia argumenta, & Doctorũ responsa explanat, & in calce consultationis hęc ponit, *Ex quibus quamuis maxima sit authoritas rerum iudicatarum, & semper sit veneranda à me illa Sacri* Consi*lij, in quo per tot annos tanquam vnus ex Regijs* Consi*liarijs elaboraui; tamen, quia videtur, quod contraria opinio sit magis communiter à DD. recepta, adhuc quæstio prædicta dubia apud me remanet, & ideo, cùm casus acciderit, erit cogitandum.* hæc ille: sed ne àb authoritate S. C. discedamus, ibi, vt aduertit *idem Reg. post num.* 18. agebatur de tutela legitima, quo casu, cum Iura ipsa huiusmodi tutelæ exercitium permittãt,
31 *vt in can. peruenit* 87. *distinct. can.* 1 & 2. 88. *dist. l. Orphanotrophos.* C. *de Episc. & Cleric.* §. *Deo autem amabiles: authent. de Sanctiss. Episc. auth. Præsbiteros* C. *de Episcop. & Cleric. Casarus in spec. peregrinar. qu. lib.* 1. *qu.* 19. §. 2. *n.* 14. Mirũ ergo non est si clerici fori priuilegium non perdant,

nec

nec teneantur reddere rationem alicuius rei, quam legitimè, & misericordia moti administrandam susceperunt. Sicq; optimo Iure Sac. Consilium clericum ad Iudicem Ecclesiasticum etiam quoad bona remisit. *Reg. de Marin. resol. quotid. lib. 2. cap.* 177. *n.* 8. *&* 9. at nòn idem dicendum est de clerico, qui vel tutelam non legitimam suscepit, vel quamcunque tutelam animo lucri faciendi; tunc namque par est, vt, dum è manu Iudicis laici lucrum recepit, coràm ipso computa reddat.

Quam distinctionem admittit *Escobar.* eamque non benè impugnat *Rouit. d. decis.* dùm ait, non posse assignari rationem, cur clericus non teneatur reddere computa coràm Iudice laico propter tutelã, quæ illi permissa est, verùm teneatur propter tutelam, quę, licèt positiuè permissa non sit; tamèn non reperitur prohibita, qualis est affectata tutela animo lucri faciendi; siquidem ratio potest esse multiplex; iuuabit verò, ne nimis diuertamur, duplicem assignare. Prima sit, quam supra retulimus, quia scilicet

debet reddere computa clericus coràm illo Iudice, e cuius manu lucrum capit, cum hæc videatur quędam ſpecies recõuentionis. Altera, quia, dum Iura Canonica permittunt tutelam legitimam, omnemque aliam, quæ non adminiſtretur ſpe lucri, illam exercentes videntur exercere poſitiui Iuris permiſſione; meritò igitur forum non perdunt. Secùs veró eſt, cùm exercent tutelam non poſitiuè permiſſam; tunc namque clerici non poſſunt excipere, ſe exercuiſſe opus permiſſum poſitiuè, ſed ſolùm non vetitum, quatenus ſcilicet non poſſent per eccleſiaſticos ob huius operis exercitiũ puniri; Quare ſubintrat regula, quod, dum ratione lucri, non autem Iuris permiſſione opus illud exercuerunt, cõputa reddãt coràm eo, à cuius manu tutelam non permiſſam per Canones ſuſceperũt. Hoc poſito, certum eſt, adminiſtrationẽ per Præpoſitum ſuſceptam non eſſe legitimam, ſed potius lucro obnoxiã, dum ex tali adminiſtratione aureos centum ſingulis annis recipit; igitur ſubintrat regula tradita per Eſcobar loquen-

tem de tutore, tãquam ab omnibus ferè cómunitèr recepta.

Reliquum eſt, vt ſoluamus quandam *Martæ* oppoſitionem ſubſtinentis, tutorẽ Clericum, licèt à manu Iudicis laici tutelam recipientem, eſſe conueniendum coràm Iudice eccleſiaſtico.

Hoc ipſe *parte quarta caſ.* 148. probat duplici medio. Primum eſt, quia clericus quamuis volens nequit clericali Priuilegio renunciare. Sed ad hoc ſuprà reſpondimus.

Alterum eſt, quia ſemper DD. conſiderarunt, illum eſſe Iudicem competentem tutoris, cui ſubeſt perſona tutoris,
32 quamuis bona in aliena iuriſdictione ſint, ſicque in danda tutela attenditur Iudex perſonæ tutoris, cum iuriſdictio reſpectu bonorũ tutelę dependeat principaliter à perſona, quæ illam exercet; Si igitur in danda tutela attenditur Iudex perſonæ tutoris, tutor clericus ſemper coràm eccleſiaſtico Iudice conueniendus erit.

Sed hoc argumentum in eo deficit, quòd ſupponit in datione tutoris attendendã

esse personam tutoris; Nàm non negatur, cùm agitur de Iurisdictione Iudicis in dando tutore attendendum fore Iudicem personæ *per l.* 1. *in fine*, *&* *l. Pupillo, ff. de Tutor. & Curat. datis.* ad differentiam curatoris, qui datur à Iudice bonorum *ex leg.* 1. *in versic. vbi eorum sunt facultates. C. vbi tutor. vel* Curat. ea ratione, quia tutor datur personæ, curator rebus; verùm sicuti tutor datur personę pupilli, & Curator bonis eiusdem, ita debet dari tutor à Iudice personæ Pupilli, non tutoris; & curaror à Iudice bonorum eiusdem, non autem curatoris; quãdoquidem, vt datio tutoris valeat, oportet, vt pupillus sit de Iurisdictione illius,
33 qui tutorem dat, sicq; loquuti sunt *Vlpian. in l.* 1. *in fine, ff. de tutor. & curator. datis ab his.* vbi *Bartol. n.* 5. *&* *Martian. in l. propter litem* §. *licet, ff. de excusat. tutor.* Sicq; scripserunt. *Alexand. cons.* 44. *nu.* 17. *vol.* 5. *cæteriq. DD.* ab re citati pro se à Marta.
34 Quinimo adeò verum est, non attendendũ forum tutoris, sed pupilli, vt tutor ipse nõ habeat fori declinatoriam tàm de Iu-
35 re Canonico, *ex Clement. vnica de Te-*

stam.

ftam. quàm de Iure Ciuili *ex auth. de Collatorib.§.super,& §.si quis autem: collatione 9. & in l.1. & 2.C. vbi de ratiocinijs agi oporteat;* quod in specie casus,dequo loquimur,videtur considerasse *Scaccia.de Iudic. caus. ciuil.crimin. & hæretical.lib.1.n.* 94.vbi hęc. *sexto limitatur, vt non habeat locum,quando clericus conueniretur ratione officij alieno nomine tanquam tutor, seu curator, quia non attenditur persona clerici, sed eorum, ex quorum persona conuenitur.* Hic autem ad maiorem nostræ probationis confirmationē omittendum non est,si fides præstanda *Aufrerio: de potest. secul. in in ecclesiasticos reg.2.fallent.*28. *& seq. & & regul.*4.*num.*28. qui multos allegat *Borgn. de tut. & curat.cap.*1.*n.*288.*versic. & quod à Iudice laico, & Bald. in l. Generaliter* C. *de episc. & cleric.* Iudicem competentem in dando tutore Clerico Pupillo, esse secularem, nec absque ratione, cum, vt diximus, tutor Datiuus ne-
36 queat esse clericus, sicque secularis dādus esset à seculari Iudice. Quare, cum nostro in casu agatur de administratione, quæ non dicitur legitima, sicuti

data

data fuit à Iudice seculari, sic esset exercenda per secularem , igitur quamuis exerceatur à clerico , attēditur Iudex secularis , qui fuit competens in dando . hoc assumptum probatur, quia Iudex cōpetens in dando, est etiam competens in exercendo, cum nulla sit maior ratio; igitur si secularis fuit competens in dando, qui de facto declarauit , administratorē reum conuentum , idem erit competens in exercitio , ac proinde in redditione computorum .

Et quamuis videatur obstare *Capitulum irreligiosum prorsùs*; *distinct.* 87. illud tamē ad rem non facit; dum in eo habemus , Olimpium Diaconum suscepisse duorū suorum nepotū curam , sed cum debuisset eorum res fidelitèr administrare, partem rerum vendidit , partem retinuit , quare Pontifex præcepit Episcopo Fortunato, vt eos defenderet, & ōnia eis restitui faceret. Hinc quærerem ego, erat nè ibi quæstio de fori declinatoria? non vtique; quid mirum ergo , si Pontifex summa ductus pietate iussit , vt pupillis iustitiam administraret ? Præterea non

nè

nè poterant Pupilli esse Clerici? & tandèm non negamus nos, nō posse Episcopum cognoscere computa clericorum administrantium, sed non indè nequibit, parte instante, Iudex secularis procedere.

Quarto probatur nostra assertio ex ijs, quę docuit *Pereira de manu regia par* 1. *tit.* 62. §. 3. *de Visitatione Hosp. & Cappell. cap.* 17. *num.* 17. Hic namque inquit in casu, què proponit, prouisorem Regium, re maturiùs pensata, potuisse ingeri in assumendis rationibus, & administrationis ratione factæ in Cappella per moniales, vel monacos, quibus concessa erat administratio, non autem per ordinarios Visitatores Episcopi *ex tex. in clemen. vnic.*
37 *de Testam*: Redditque rationem, quia exemptus suscipiens administrationem in aliquo loco tacitè exemptioni renunciat, & se ordinario loci submittit: *cap.* 1. *de Priuileg. in 6.* Sed opinio contraria fundabatur in hoc, quia, sicuti, quando administratio est à laico instituta, cognitio in totum spectat ad seculares, sic paritèr quando est instituta à clerico, spe-

cta-

ctabit ad Prælatum; Quare ex opinione contraria etiam intentum referimus, cũ in nostro casu administrator sit institutus à laicis; Vnde, quamuis opinio contraria *Pereiræ* esset verior, illa adhuc nobis esset fauorabilis; pro qua re vide eundem *dec.* 58.*n.*28.

38 Sexto Probatur nostra assertio, nàm, si quęstio sit de feudo, quamuis infeudàtus sit clericus, & dominus feudi secularis sit, lis terminabitur coram ipso Domino; adeoque ratione feudi poterit clericus coràm Iudice laico conueniri *cap. ex transmissa cap. verùm: de foro competenti: Farinac. in pract. crim. tit. de Inquisit. qu.* 8. *num.*22. *Bobadill. in sua Politic. lib.*2. *cap.*8. *num.*155. *Thomas del Bene de Immun. & iurisd. eccles. cap.*8. *dubit.*47. *sect.*1. *num.*13. *tom.* 1. Et tamèn neque volens potest clericus beneficio fori renunciare. Igitur, cum secundùm *Andr. in cap.*1. *quis di-*

39 *catur dux.* valeat argumentum è feudo ad officium, idem dicendum erit in re nostra, vt scilicet licèt Præpositus, quamuis velit, nequeat fori Priuilegio renunciare, debeat tamèn ratione officij, siuè

ad-

administrationis coràm Iudice laico cõueniri; Et ratio fundamentalis, ni fallor, ea videtur esse, vt in simili considerauit idẽ *Thomas del Bene loc.cit.in c.9.sect.* 8. *dub.35.n.6.* Quia scilicet potest homo
40 diuersis respectibus diuerso Iure, & qualitate censeri, teste *Vlp.in l.5.& 7.de stipulatione seruorum*: vndè, licèt Clericus reperiatur, non indè tamèn sequitur, nõ posse considerari laicum ratione officij. Hinc patet, vt aliquid tandèm noui supèr foro competenti dicamus, falsum esse, quod *DD.* ferè omnes scripserunt
41 *supèr cap. si diligenti: de foro competenti*, cùm dixere, clericum quamuis volentem nõ posse fori priuilegio renunciare, cum ex tot supra enarratis casibus videatur tacita renunciatio fori, siuè orta sit ex cõtractu, siuè ex delicto, siuè ex aliqua administratione: Id verò, quod clericis
42 prohibetur, est, vt expresè nequeãt renunciare fori priuilegio, & sic per pactum, non autem absque pacto, & tacitè, prout *ex glos. in cap. tuæ: extra de Apostat.* nobiscum sentit *Farinac. in pract. crim. tit. de Inquisit;* quod idem etiam scripsit

Seraph. de Iuram. priuil. 91.*nu.*6.Legatur quæſo tota capituli diſpoſitio,& ad oculum videbitur, rem ſic ſe habere. Nos vero eius loca cæſim reſcribamus, ibi, *immemor conſtitutionis, qua cauetur, pacto priuatorum Iuri publico minime derogari.* Deindè *Manifeſte patet, quod non ſolùm inuiti, ſed etiam voluntarij paciſci non poßunt.* Poſtmodum. *Cum nõ ſit beneficium hoc perſonale, cui renunciari valeat, ſed potius toti Collegio eccleſiaſtico publicé ſit indultum, cui priuatorum pacto derogari non poteſt.* Tandẽ. *Nec Iuramentum licité ſeruari potuit, quod cõtra canonica ſtatuta illicitis pactionibus informatur.* Quod igitur improbatur, eſt expreſſa per pactũ renunciatio; vndè, quod voluit, expreſſit, quod noluit, tacuit, *cap. non ne .s. de præsũpt. l. cum prætor* 12.*ff. de Iudic. & in l. unica* §. *ſin autẽ ad deficientis C. de Cad. toll.* ſicq;, improbata expreſſa renunciatione per pactũ, non intelligetur improbata tacita. Nec mirùm, dùm quandoq; nõ prohibetur fieri aliquod abſque pacto, quod eſſet improbatũ per pactum. Patet hoc in ſucceſſione, quæ abſque pacto debetur, ſeruata forma teſtamẽti,

ſe-

ſecus verò ſi pactum ſuper ea intercesserit, ſic noſtro in caſu valebit tacita renũciatio, ſecùs expreſſa per pactum. Vndè non contemnendi ſunt DD. qui volentes, adminiſtratores poſſe conueniri corã Iudice ſeculari, dixere, id euenire ex eo, quia per talẽ adminiſtrationẽ videbãtur tacitè fori priuilegio renunciare; cùm 2.um Canonum diſpoſitionẽ verè diſcurrant.

43 Septimo probatur, quia poteſt Epiſcopus ſuos officiales quamuis laicos cognoſcere ratione officij ex *Tiberio Deciano in tract. crim. 1. to. lib. 4. c. 10. n. 3. verſ. 7. poteſt Macerat. var. reſol. lib. 3. Reſol. 14. n. 2. & 3. & adeſt text. in l. 2. C. de offic. magiſtr. militũ*, ergò è cõtra poterit Iudex laicus ratione officij, & adminiſtrationis clericos cognoſcere, cum vtrobique par ſit ratio, & eadem ratio formalis militet in vtroq; caſu. Quæ ratio adducitur *à Ceuall. d.*

44 *quæſt. 64. nu. 17.* Quare colligamus oportet, officiales ſortiri forum ratione officij, ſicque in his nec qualitatem laicalem, nec eccleſiaſticam attendendam, ſed hanc conſiderandam potiùs in offi-

45 cio, cuius ſcilicet qualitatis ſit officium,

E 2 quod

quod exercent, ecclesiasticum nè, an secularè? vt perbellè explicuit *Gaill. lib. 1. obseru. 37. nu. 7. circa finem*.

46 Octauo probatur paritate clerici depositarij, qui, si ordinatione Iudicis secularis depositum aliquod habeat, potest cogi ad restitutionem coràm eodem Iudice ex *Bald. in l. acceptam. num. 6. C. de vsuris Aufrer. in addit. ad Cappell. Tholos. decis. 168. & in tract. de potest. secul. regul. 2. fallent. 14. num. 14. Benedictus in cap. Raynutius in verbo, & vxorem nu. 419. Afflict. dec. 24. num. 3. vbi Vrsill. Marant. de ord. Iudicior. par. 4. dist. 4. num. 92. Farinac. in pract. crim. tit. de Inquisit. qu. 8. num. 123. in vndecima limitat. Bobadill. in politica lib. 2. cap. 8. num. 130. Fab. in Cod. tit. de Episc. & cl. defin. 55. num. 13.* Quicquid sit si deinde exequutio fieri debeat per Iudicem ecclesiasticum, vt tenet *Marta de iurisdictione par. 4. centur. 2. cas. 104. num. 9.* quem sequutus est *Ansald. de iurisd. eccles. par. 2. num. 11. cap. 26. nu. 7.* Igitur, si à manu Iudicis laici clericus administrationē susceperit, poterit etiam coràm eodem conueniri.

No-

47 Nono probatur, quia, quādo causa est realis inter clericum, & laicum, ea tractari debet coràm Iudice laico, sub quo res sita est, vt probat *Gaill. pract. obseru. d. lib. 1. obseru. 37. num. 4. ex text. in l. fin. C. vbi in rē actio, & cap. fin. de foro compet.* ex pluribus *DD*, quos refert. Ergo, cum nostro in casu Præpositus conueniatur ex causa reali, scilicet administratione rerum, quæ stant sub Iudice laico, & fuerunt personæ laici, debebit conueniri coràm laico, & non ecclesiastico.

48 Decimo probatur; nam loca erecta per laicos, per eosdemque gubernata, prout esse assolent nonnullæ confraternitates, & collegia; si authoritate Episcopi erecta non sunt, tàm actiuè, quàm passiuè in eorum causis Iudicem laicum dignoscūt, vt fusissimè probat *Reg. de Ponte tom. 1. cōs. 18. Thomas del Bene: de immunit. & iurisdict. eccles. cap. 4. dub. 20. par. 1.* Ergo à fortiori administratores huiusmodi locorum poterunt conueniri coràm Iudice seculari, quandoquidem non debent maius priuilegium, quàm ipsa loca, retinere, potissimùm in casu nostro, quo vide-

demus montem erectum per secularem, & per secularem gubernari, quicquid sit si associatus sit alio congubernatore ecclesiastico; hoc enim non operatur, quin locus non gubernetur per secularem.

49 Imò similia loca etiam si authoritate Episcopi instituta sint, subiacēt tamē Iudici laico quo ad temporalia, non vero Iudici ecclesiastico, cui tantùm subsunt quo ad spiritualia, vt iudicauit S. R. C. in quadam confraternitate, auctoritate Episcopi fundata, & ecclesiæ affixa, teste *Costantino Cafaro in specul. peregrinar. quæstionum quæst.* 18.

Nec refert, multos *DD.* inter quos *Bobadilla*
50 *lib.2.cap.17.num.139.* velle, Episcopum posse huiusmodi loca singulis annis visitare *ex glos. in cap.*1. §. 1. *de censibus in 6. versic. pia loca, ex Concilio Tridentino sessione 22. cap.* 8. de qua re consulendus est *Alber. in cap. sopite n.5. eod. tit.* varios casus, *cum Federico de Senis cons.* 111. distinguēs,
51 cum visitatio non trahat secum redditionem computorum, sed possit hæc ab illa commodè segregari.

Nam Episcopus visitando, inspicit tantùm

an

an in illo loco Dei cultus præſit, animarum ſalus præhabeatur; pauperes ſub-
52 ſtententur, qui viſitationis actus dicuntur. *Federicus de Senis conſ.* 145. *nu.* 3. Redditio autem computorum, an ſcilicet mẽs ſtatuentium ſeruata ſit, an omnes redditus bene ſint conſumpti, cæteraque huiuſcemodi ad laicalem curam pertinent. Quod, ni fallor, concilium ipſum hoc annuit ibi. *habeant Ius viſitandi hoſpitalia, collegia quæcunque, ac confraternitates laicorum, &c. etiam ſi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat*, & deinde, *ac omnia, quæ ad Dei cultum, aut animarum ſalutem, ſeu pauperes ſubſtentandos inſtituta ſunt, ipſi ex officio exequantur.*

53 Poteſt ergo benè ſtare laicorum cura cum Epiſcoporum viſitatione. Sicque, ſicuti Epiſcopi erit indagare an illo in loco opera pia exerceantur, ita laicorum erit videre, an redditus benè conſumantur.

Maior verò difficultas ſtat in explicando *cap. ſequenti eiuſdem Concilij*, quod vult, vt adminiſtratores reddant computa ordinario, ibi. *Adminiſtratores tàm eccleſiaſtici, quàm laici Fabricæ cuiuſuis eccleſiæ etiam*

Ca-

Cathedralis, hoſpitalis, confraternitatis, eleemoſynæ, Montis Pietatis, ac quorumcunque Piorum locorum ſingulis annis teneantur reddere rationem adminiſtrationis Ordinario, cõſuetudinibus, & priuilegijs quibuſcunque in contrarium ſublatis.

Verùm, vt clarior appareat reſponſio, recolẽda eſt diſtinctio relata in calce primæ noſtræ probationis, in qua vidimus, locũ authoritate Pontificis erectum, Religioſũ, piũque ſtricto modo dici, ſecùs vero illũ, qui ſine Pontificali authoritate ere-
54 ctus ſit, dũ illius cura ad laicos pertinet.

Hoc poſito, dicimus Sacrum Concilium, cum de locis pijs loquatur; de locis propriè pijs; ideoque Pontificali Authoritate erectis, intelligendum eſſe:
55 nec enim in ambiguis à proprio verborũ ſignificatu recedi oportet *l. non aliter de legatis 3.*

Nec obſtant dictiones illæ vniuerſales, atq; præciſę, quibus S. C. vtitur inquiens, *Adminiſtratores quorumcunque piorum lo-*
56 *corum*. Quãdoquidem nulla in iure vox tam vniuerſalis, atque tàm præciſa eſt, quin reſtrictionem recipiat, vel ex men-

te

te loquentis, vel ex materia subiecta, vt latè probat Iason *in l stipulatus sū Damā* 105. *à nu.* 2. *ibique* Massuerus *addens litera A. ff. de ver. oblig*: Idque nominatim agnoscit Barbosa in vocula ista *quodcunque de dictionibus cap.* 279. Id ipsum obtinet in dictionibus, *omnimodo*, seu, *quocunque modo*, quæ, licèt regularitèr præ-
57 cisam habeant significationem *ex l. omnimodò* 30. *C. de inoff. testamento*; interpretationem nihilominus accipiūt subiectæ materiæ consentaneam; vt proindè à suo proprio rigoroso significatu transferantur ad alienum, vt subiectæ materiæ respondeant iuxtà *l. si vno ff. locati ex eod.* Iasone *in l. liber homo: num.* 2. *alleg. tit. de ver. oblig. glos. in Clem.* 1. *ver. omnimodam ad finem de foro comp.*, *& in cap. cum non deceat ver: effectus de elect. in* 6. cumque Imperator *in l. penult. C. qui testam.* dicat, se nullo modo permittere filiosfam. ius testandi; subijcit tamē in certis casibus à se permitti, nempè in re castrensi, vel quasi iuxtà *l. vlt. C. alleg. tit.*

Quod autem Concilij mens fuerit de locis Pijs strictè sumptis disponēdi, sicque de

ijs, quæ Pótificis authoritate erecta sunt, patet ex eo, quòd in Capitulo antecedenti, volens quæcunque loca posse visitari ab ordinario, siuè erecta authoritate Episcopi, siue non, id expressit. per ea verba, *& pia loca omnia quomodocunq;* (notate) *nuncupentur etiam si prædictorū cura ad laicos pertineat*. in capitulo autē sequēti, loquēs de redditione administrationis, id tacuit, & tamèn sermo erat de administratoribus tā Ecclesiasticis, quàm laicis; Igitur subintrat regula, vbi voluit expressit, vbi noluit, tacuit *c.5. de præsūpt.*

Preterea, (& est vera explicatio) ibi non erat quæstio, an ratio administrationis reddenda esset Iudici Seculari, an Ecclesiastico; nam Concilium frustra dixisset *Administratores tàm Ecclesiastici, quàm laici Fabricæ cuiusuis Ecclesiæ etiàm Cathredalis, &c. singulis ànnis teneântur reddere rationem administrationis Ordinario;* siquidem verba illa, *etiam Cathredalis*, frustratoria essēt, çum à fortiori Cathredalis Ecclesiæ ratio reddi debuisset Iudici Ecclesiastico, dum Cathredalis Ecclesia Iudici laico subesse non potest; sed quæstio erat, an

ad-

administrationis ratio reddēda esset Ordinario, an autem immediatè Sedi Apostolicæ; Et idcircò dicit Concilium, *etiā Cathredalis Ecclesiæ*, quæ tanquam superior soli Sedi Apostolicæ subesse videbatur, hæcque explicatio euidentiùs suadetur ex eiusdem Capituli dispositione, quod arctat tàm Ecclesiasticos, quā laicos, dum laici, quamuis administrarēt bona Ecclesiæ, videbātur ratione administrationis subditi Sedi Apostolicę, non autem Ordinario, cui subsunt Clerici ab Ordinario ordinati, & Sacrum Conciliū disposuit, vt laici etiam redderēt cōputa Ordinario; Stante igitur hac verissima explicatione, Concilium loquitur de redditione administrationis eorum locorum, quæ subsunt Ordinario, & sic non eorum locorum, quæ Ordinarij, vel Episcopi authoritate erecta non sunt; vndè dicti Capituli dispositio nostro casui applicanda prorsùs non est; Quare firma & inconcussa vndique remanet nostra probatio. Imò *Barbos. de Iur. Ecclesiastistico lib. 2. tit. de Hospitalib., & Confrater. cap. 11. n. 49.* in fine post varia, quæ de

 vi,

visitatione, & redditione computorum dixerat, impugnãs opinionem dicẽtium, Hospitalia non erecta authoritate Episcopi non posse ab Episcopo visitari, hæc subdit. *Verùm, licèt huiusmodi considerationem libentèr agnoscamus, quod loca hæc priuata visitari non possunt simplicitèr, & absolutè, neque quo ad Iura Episcopalia Episcopo subijciantur, non indè sequitur, visitari non posse saltèm quo ad eum finem ne indecentèr tractetur, & vt voluntas defuncti adimpleatur, vt satis probat auth. de Ecclesiast. §. si quis ædificationem collat. 9.* Sed aduertendum est, *Valascum*, quem non impugnat *Barbos.* hic, sed sequitur, velle, tũc posse Episcopum visitare hospitalia ad finem, vt adimpleatur defuncti voluntas, cùm deputati sunt negligentes; quod in nostro casu considerare non est, dum Scipio Coppola iam in Sacro Consilio computorum rationem expostulat.

Præter quam quod, vt diximus, dato hoc, nil commune habet visitatio hospitalium pro decentia, & mente defuncti, seruanda, cum redditione computorum.

Et quamuis *Barbosa* videatur, licèt non tutè

co-

eodem modo diſcurrere *supèr cap.8.& 9. Sacri Concilij Tridentini*, eaque confundere; tamèn diuerſo modo diſcurrendum eſſe, ſatis, ſuperque demõſtrauimus, cum primum caput loquatur de viſitatione, quæ reſpicit loca quæcunque, etiam nõ erecta authoritate Epiſcopi, & super illo benè diſcurrat *Barboſa*; alterum verò loquatur de redditione computorum; super quo alio modo, vt vidimus, diſcurrẽdum eſt; quinimò *Barboſ. ipſe de Iure eccleſ. lib. 1. cap. 39. §. 2. num. 51.* hæc ait notanda *de Rectoribus Hoſpitalium, ſiue Hoſpitalarijs; ſi Prælati authoritate perpetuò deputati ſint, ad seruitium alicuius Hoſpitalis, authoritate Epiſcopi erecti, quòd gaudeant fori priuilegio reſoluunt Velaſc. conſ. 105. num. 32. Duard. d. can. 15. q. 7. nu. 3. cum seqq. Ego ipſe d. alleg. 12. num. 40. me citato Squillante d. cap. 7. num. 45. Viuian. d. lib. 6. cap. 1. num. 114. aliàs ſecùs*, & reddit rationem; *cum enim purè laici ſint, nulla*
58 *eſt ratio, ob quam à poteſtate seculari exempti cenſeri debeant.*

Hæcque dicta ſint, vt quoad poſſumus, Cõcilium Tridentinum vndéquaque admit-

mittamus; cœterum an super dictis capitibus receptum sit in Regno, consulamus
59 mus *GiZZarellum in manuscripto de Iurisdictione Regia*, vbi hæc.

Indice del tomo 17. intitolato Variorum primo, de Concilio Tridentino, & in quibus casibus non fuerit receptum, nec exequutum in Regno.

ORdine Generale della Maestà del Rè Filippo II. sotto la data delli 17. di Luglio 1564., nel quale dice, che hauea accettato li decreti del Concilio Tridentino, che il Papa hauea mandati, perciò vole, che nel Regno di Napoli si publichino, osseruino, & esequano.

Lettera à parte di detto Rè sotto l'istessa data 17. di Luglio 1564. scritta al Duca d'Alcalà Vicerè nel Regno, dicendoli, che hauea per sua carta ordinato, che si osseruaßero, & esequesſero li decreti del Concilio Tridentino in detto Regno, così, come in tutti gl'altri suoi Regni, e Stati hauea ordinato; vuole però, che per questo non si deroghi à quel che tocca à sua preeminentia, & autorità Reale nelle cose, che

che li possano apportare pregiudicio alli Iuspatronati Regij, & exequatur delle Bulle, che vengono da Roma, e che sopra di ciò stia auuertito, che non si facci nouità alcuna, e che ne li mandi nota, e che non faccia sapere, che tenga tal ordine dalla Maestà Sua, se non che habbia hauuto ordine, che si li osseruino detti decreti.

Fra Vincenzo Giustiniano Generale dell' Ordine de Predicatori, che fù poi Cardinale, & il Cardinale Alesandrino Legato di Sua Santità nell'anno 1570., & 1571. *diedero in nome di Sua Beatitudine molti capi à Sua Maestà, nelli quali diceuano, che la giurisdittione Ecclesiastica era grauata nelli Regni di Napoli, Sicilia, e Stato di Milano, tra li quali si dice, che dopò eßersi riceuuto il Concilio Tridentino per Sua Maestà, e publicato nelli Regni di Spagna, si tardò molti mesi à publicarsi in questo Regno di Napoli, e concessosi poi, che si publicasse in detto Regno di Napoli, non si è concesso à Prelati, che per esecutione delli decreti del detto Concilio potessero castigare, e premiare li laici in quello, che pregiudicaua alla Reale Giurisdittione, e dichiarando li capi di detti Decreti del Concilio, che non si osseruano, di-*

cono

cono esser questi v3.

Nella sess. 18. *cap.* 9.

Sess. 21. *cap.* 4. 7. 13.

Sess. 22. *cap.* 8. 9. 10. 11.

Sess. 23. *cap.* 6. 11. 14. 15. 17.

Sess. 24. *cap.* 1. 3. 4. 8. 9. 11. 16. 20.

Sess. 25. *cap.* 2. 3. 8. 12. 17. 20.

Quod si exempla studemus persequi, eundem quoque consulamus, necesse est in Titulo

De Estauritis, Hospitalibus, Confraternitatibus, aliisque piis, & Religiosis locis, quæ à laicis reguntur, quando, & in quibus casibus subsint Prælatis, & Ecclesiasticis Personis, & de eorum visitatione.

R*Elatione fatta al Vicerè dall'Arciuescouo di Nazzaret Regio Cappellano maggiore à* 13. *di Nouembre* 1559. *ad istanza dell'Estauritarij, e maestri dell' Estaurita di S. Arpino di questa Città di Napoli, sopra la riuocatione del Regio exequatur concesso ad vn bre-*

breue del Papa, che dispone à beneficio di certe donne delli denari lasciati dal quondam Pietro Summonce per certi maritaggi da distribuirsi per li Maestri di detta Chiesa, atteso non sono beni di Chiesa, ma di Laici, e che si deue hauer ricorso alli Regij Tribunali Giudici competenti di dette parti.

Scrittura mandata in Roma, per la quale appare, che li amministratori delli beni di luoghi pij gouernati da Laici, danno li conti auanti li Ministri Regij, ch'è vn ordine del Regio Consigliere, e Presidente della Camera Ferrante Fornaro Commissario delegato del Vicerè, à vedere li conti da dieci anni in qua di tutte quelle persone laiche, che hanno amministrato l'entrate, e beni dell'Estaurite, e Confraternità di questa Città di Napoli, e suoi distretti alli Maestri della Cappella di S. Maria della Gratia della Pietra del Pesce delli 20. di Luglio 1586., che diano cõto della loro amministratione.

Editto fatto per detto Scauro Guglielmaccio Visitatore della Diocese di Napoli à 24. di Luglio 1600., nel quale dice, che voleua visitare la Chiesa, Hospitale, e Monasterio delle Monache Conuertite del luogo, e casa di S. Ma-

ria del Popolo, aliàs dell' Incurabili di questa Città di Napoli, perciò ordina tanto alli Protettori, Maestri, e Gouernatori di detto luogo, & altri, à chi spetta, quanto al Correttore, Sacristano, Cappellani, e qualsiuoglia Clerici deputati al culto diuino in detta Ecclesia, Hospitale, e Monasterio, che comparono, & assistano in detta visita incorrano nella Scõmunica maggiore ipso facto.

Vn altro consimile editto del detto Visitatore, delli 31. di Luglio 1600. con prorogare il termine dato á comparire, & assistere in detta visita.

Viglietto del Conseglio Collaterale diretto al Regio Consegliere D. Pietro de Vera d'Aragonia Protettore della Casa, & Hospitale dell'Incurabili, all'vltimo di Luglio 1600., nel quale si dice essersi inteso, che il Visitatore dell' Arciuescouo vuole visitare le Conuertite dell'Incurabili contro lo solito, & il detto Collaterale hà risoluto, che non s'habbia da permettere innouatione alcuna, e che perciò ponga l'ordine, che conuiene, con ponere Capitanij di guardia, acciò non entri alcuno nel Monasterio delle Cõuertite, e se il detto Visitatore pretenda alcuna cosa, potrà accodire al Vicerè.

Let-

Lettera della Maestà del Ré Filippo III. al Viceré Conte di Lemos D. Fernando, del primo di Decembre 1600. ordinandoli, che si facci risentimento contro il Cardinal Gesualdo delle nouità, che tenta fare, circa il voler visitare l'Estaurite, e Confraterie, e circa il voler vedere della casa, & Hospitale della Nunciata li conti, e che tenta anche fare nouità nel dì del Santissimo Corpo di Christo nella Chiesa di S. Chiara, ordinando, che si li parli da sua parte, che li da disgusto con poca ragione, ordinando anche al detto Viceré, che non faccia visitare dette Estaurite, e Confraterie, e non faccia fare nouità all'Annunciata, per veder li conti predetti.

Relatione fatta dal Regio Cappellano Maggiore al Viceré, à 2. di Maggio 1619. per la quale appare, che domandando li Maestri, e Gouernatori della Chiesa del Carmine della Piazza di Nocera delli Pagani, il Regio exequatur, ad vn breue, che haueano ottenuto da sua Sãtità, che li fusse lecito di continuare l'antichissima possessione di amministrar detta Chiesa, e suoi beni, e che persona alcuna non potesse aspirare ad ottenere, & impetrare detta Chiesa ad titulum beneficij, ma che per sempre staße

ſotto il gouerno, & amminiſtratione d'eſsi Maeſtri, con che haueſſero à dare conto della loro amminiſtratione all'ordinario del luogo, conforme ordina il Sacro Concilio di Trento. E per detto Regio Cappellano ſi riferiſce douerſi dare il detto Regio exequatur, in quanto à quel che ſpetta alle coſe diuine tantùm, verùm hauendo detti Maeſtri à dar conto dell'amminiſtratione di detta Chieſa, quello habbiano da dare à Giudici Laici deputandi dal Vicerè.

Vndecimò probatur paritate Aduocati, qui
60 licèt Clericus, delinquens in defenſione litis coram Iudice laico, ab eodem pęna pecuniaria plectitur, *ex Bobadill in politica lib. 2. cap. 18. nu. 229. Perez in lib. 1. tit, 6. lib. 8. ordinationum fol.* 189. Quare eodem modo adminiſtrator rei Secularis delinquens in adminiſtratione poterit à Iudice Laico pecuniaria plecti pœna.

Decimoſecundò probatur, quia redditio adminiſtrationis Montis, de quo loqui-
61 mur, eſt æconomica, vnde cum poteſtas æconomica Principis ſit, poterit Sacrũ Conſilium in huiuſmodi redditione procedere nomine Regiæ Maieſtatis; ſic in ſimil. *Pereira; de manu Regia par. 2. cap.* 48.

num.

num. 4.inquit, Clericum delinquentem in officio puniri à Principe, ſi non tãquã
62 Iudice, tanquam Rege, & Domino, cũ poteſtas hæc ſit æconomica. pro qua re vide *Ambroſinum de Immunit. Eccleſiæ cap.* 21. *nu.* 6. *Molin. de Iuſt. & Iur. diſput.* 31. *concl.* 6. *Thomam del Bene de Immunit., et Iuriſdict. Eccleſiaſt. cap.* 1. *dub.* 13. *n.* 9. *t.* 1.

Decimotertiò probatur. *Deciſ. Pariſienſ.* relata *per Paponium lib.* 1. *tit.* 5. *arreſt.* 52. vbi hęc. *Rector, ſeu æconomus hoſpitalis Presbyter coram Iudice Laico rationes reddere debet, & ita iudicatum fuit arreſto Pariſienſ. aduerſus Rectorem quendam, ſeu æconomum Hoſpitalis, Vxellodunenſis, qui remitti ſe ſe ad officialem ſuum poſtulabat.*

Decimoquarto probatur deciſione S.C. relata *à Thoro in compend. deciſ. p.* 3. *ſect.* 3. *verbo remiſsio*, quo loci in puncto refert, Clerico adminiſtratori Montis Maritaggij, petenti ſe remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum, fuiſſe denegatam remiſſionem; quam paritèr negandam Reuerẽdo Præpoſito, ex his, quæ diximus non iniuria ſperamus. Reliquum eſt, vt ad alterum caput breuiſſimè accedamus examinãdũ.

CAPVT III.

Quo demonstratur, Gubernatores Montium, qui per Seculares exercentur, si quandoque Clerici reperiantur, debere à tali munere desistere.

AB hoc capite facile nos expediemus, si ea, quæ in primo diximus, obseruabimus; ibi namque vidimus, montes, qui absque Episcopi authoritate erecti sunt, non modo fori priuilegio non gaudere, nec esse Ecclesiasticos, sed ne pios quidem fore appellanlandos, ni largo modo; vndè eorum gubernatores, administratoresque coram seculari Iudice conueniendos, satis probauimus.

Quæ si vera sunt, sequitur euidentèr, huiusmodi officium esse Secularium, eoq; fortiùs in nostro casu, quo inspicimus, montem erectum gubernari per secularem, qualis est V. I. D. Franciscus Ronza. Vndè negari non potest, quin Reu.

Præ-

Præpositus debeat à tali munere desistere, attento tam Iure communi, quā nostri Regni Neapolitani.

1 Et vt à Iure communi incipiamus, res clara est, *in cap.* 1. 2. *& tot. tit. nè Clerici, vel Monaci. in l. repetita* §. *absurdum C. de Episc. & Cleric. l. Consulta Diualia C. de Testamentis*. Rationes autem cumulat *Plutarchus in problemate* 108. quē sequitur *Petr. Gregor. Tolosan. syntagmatum Iuris lib.* 47. *cap.* 10. *nu.* 18.

Nos vero pro re, de qua agimus, duas proponemus, quarum prima est, nàm Cle-
2 rici propter talia secularia munera ab altaris obsequio, cui dicati sunt, abstraherentur, quod permissum non est; hęcq; ratio traditur *in cap. Cyprianus, & cap. hi qui* 21. *quæst.* 3. Et quidèm quis negabit, rationem hanc fortius vrgere in Reuer. Præposito, qui tanquam Sacerdos debet abstinere à tot curis, quot Montis administratio requirit, *& nefas est*, vt verbis *Plutarchi* vtar, *Deo rem diuinam facere, & primitias inter ciuium cruciatus quotidie versari*.

Altera ratio est, quia si gubernatores Clerici

rici deliquerint, nequirent à Iudice laico puniri, secundùm *Glos. & DD. in cap. Sacerdotibus*, ne Clerici, *vel Monachi*, hancque rationem tradunt *Couarr. pract. quæst. cap. 33. nu. 6. Aufrer. de potest. secul. in eccles. reg. 1. Fallent. 17.* Capiblanc. *de Baronibus pragm. 5. n. 119. tom. 1.* alijque, quos citat, & sequitur *Mastrill. lib. 1. decis. 49. & de Magistrat. lib. 2. cap. 6.*, qui nostram hanc, & communem opinionem ampliat *nu.* 28. in Monaco, inquiens, hu-
3 iusmodi exercitia esse contra suæ professionis perfectionem *Reg. Tapia in constit. Regn. tit. de Episcop. &* Cleric. *nu.* 3. *Iulius Cæsar Imbrian. de Iudic. Regn. par.* 1. *num.* 34.

De Iure verò Regni nostri res clarior est *in constitutione Clerici quoque*, vbi hæc. *Clerici quoque, quos à Forensibus negotijs ipse ordo Clericalis excludit, ad administrationes Baiulorum, vel ipsorum officia nullatenus admittantur*; *in cap. & cum nihil*, ibi, *& cum nihil habeant commune clerici cum publicis actibus &c. decernimus præponi officio non debere, seu Iurisdictioni, àut exercitio cuilibet &c.* & tandē *in Prag. 1. de Ecclesiasticis personis.*

4 Vbi inter cętera hęc.*ordiniamo,che tutte le Città del Regno non poßano, nè debbiano eliggere, nominare, ò deputare nelle cose concernenti l'amministratione del publico,persona alcuna della qualità vt supra*,vide *de Franch. dec.* 479. *vbi Amend. n°* 13. quas dispositiones omnes varijs rerum iudicatarum authoritatibus firmat *Dominus Hieronymus de Philippis*, qui prius Fisci Patronus, deindè Sanctæ Claræ Consiliarius,nunc Regiæ Cameræ Præses dignissimè electus tripliciter irradiatus se perfectissimum culmē assequutum nobis ostendit *in suo manuscripto pro Iuribus vniuersitatis S. Seuerini, cum Reu. Fratre Francisco Cerino*, vbi breuissimè,sed docta methodo articulum hunc perstringit.

5 Nec vrgeas,nostram *Pragmaticam* loqui de officijs Iurisdictionalibus, nā respondemus primò ex eius verbis apparere, illā loqui etiàm de officijs, quæ nullam habent annexam Iurisdictionem,vt patet ex casibus relatis *per Vint.de Franch. in dicta dec.*479.

6 Secundò dicimus, rationem allegatam à *Pragmatica* eam esse,nè delinquentes in huius-

huiusmodi officijs petant se remitti ad
7 Iudices Ecclesiasticos. Quare si ratio hæc militat tàm in officijs Iurisdictionalibus, quàm in ijs, quæ Iurisdictionem annexam non habent, quod in vno dicitur, in altero dicendum; Nàm quoties ratio generalis est, non coarctatur ab vno tantùm casu. Igitur, vt tandèm
8 concludamus, debet Reu. Præpositus à tali munere desistere, reddita prius pręteritæ administrationis ratione. Quæ omnia S.R.E. censuræ supponimus.

CAPVT TERTIVM.

Quo demonſtratur, in iudicio redditionis computorum, remiſſo clerico ex hypotheſi ad Iudicem Eccleſiaſticum, laicum Coadminiſtratorem poſſe coràm Iudice ſeculari conueniri.

EXplicito vtroque capite, ſupereſt, vt hoc tertium etiã abſoluamus; non quòd victoriam ex antecedentibus deſperemus, ſed vt ex hypotheſi diſcurrendo videamus, an remiſſo Reuerendo Præpoſito ad ſuum, quem putat Iudicem, debeat alter coadminiſtrator ad eundem remitti.

Qua in re putat aduerſarius, remiſſo iam eccleſiaſtico ad ſuum Iudicem, fore quoque remittendum ſecularem ad eundem, ne cauſæ continentia diuidatur ex *l. nulli C. de Iudicijs*, vbi *gl. cum concordant*: Sed,
1 ſalua eius pace, in noſtro caſu nulla poteſt conſiderari cauſæ continentia; ſiquidem illa tunc eſſet conſideranda; quandó ambo

bo conuenirentur ; Nos autem, etsi ecclesiasticus esset remittendus, seculare nihilominus tantùm conuenimus tanquàm in solidum obligatum cum illo; Nã ij ratione administrationis eis à testato-
2 re mandatæ absque vlla diuisionis enunciatione ambo tenentur in solidum ex *l. creditor 60. §. duobus, ff. mandati l. 2. C. de diuid. tutela, & l. 1. C. de transact., vbi gl. & DD.* Dat rationem *Cuiac. in tit. Cod. de muner. magistr. lib.* 11. quia, sicuti quilibet
3 eorum habet in solidum administrationẽ *l. 1. C. si ex plur. tuto.*; sic etiã in rationum redditione quilibet in solidum cõueniri potest; cum eadem ratio debeat esse in contractu, atque in distractu *l. nil tam naturale, ff. de reg. iur.*

Quæ vero cõtra nos obijciũtur, duo sũt. Alterum est, quod, licèt de iure antiquo, quilibet correus in solidum conueniri
4 potuisset; secùs tamèn est, attento nouissimo in *Auth. hoc ita C. de duob. reis,* quo cauetur, vt, si duo rei sint soluendo, & præsentes, teneantur coniunctim, nec sit electio creditorum, quem velit, conueniendi; & ne onus commune vnius

pro-

proprium sit.

Ad hoc autèm respondetur ex singulari do-
ctrina Hyppoliti de Marsil. *in tract. de fi-
deiußor. in rubr. num.*14. dispositionem *di-
5 ctæ Auth.* ità demùm vigere, si vniuersi
correi debendi fuerint præsentes, atque
soluendo; Aliud autèm esse, si quis ex
correis fuerit absens, vel inops, vt ver-
ba *tex.* clarè sonant; At qui in nostra
specie R. Prępositus absens esse intelli-
6 gitur iuxta tradita ab eod. *Hippol. loc. cit.*
in declaranda absentia, quantum ad ma-
teriam *Auth præsente C. de fideiuss.* cuius
7 beneficium simile est beneficio *d. Auth.
hoc ita*, vt sentit *Bart. in eadem Auth. hoc
ita*, relatus à *Ronchegal. de duob. reis in §. ubi
duo l. 3. nu.* 151. *et* 179. absens, inquit *Hyp-
pol.*, is dicitur, qui non est sub iurisdi-
8 ctione iudicis, coràm quo facta est obli-
gatio, *ex tex. in d. Auth. præsente, vbi DD.*
id ipsum antea dixerat *Alex. cons.* 100. *col.
penult. vol.* 5. Vnde (vt in proęmio dixi-
mus) cum hæc administratio recepta
fuerit à manu Iudicis laici, coràm quo
ratione administrationis contracta
fuit obligatio; hinc sequitur, quod R.

Præ.

Præpoſitus in re noſtra cēſeatur abſens, quippè qui non eſt ſub iuriſdictione iudicis laici, coràm quo orta eſt obligatio; & ſic, deficiente requiſito *Auth.*, poterit ſecularis adminiſtrator in ſolidum conueniri.

Alterum aduerſæ partis obiectum eſt, quod in noſtro caſu nequeunt amplius adminiſtratores in ſolidum conueniri; cum iam ambo coniunctim cōuenti ſint; quare videtur actor iuri ſuo conueniendi alterutrum in ſolidum renunciaſſe; vnde ſi coniunctim conueniendi ſunt (ne cauſæ continentia diuidatur) eorum Iudex vnus erit, ſicque eccleſiaſticus tanquā dignior, ad quem propterea remittendus quoque ſit alter coadminiſtrator laicus.

Ad hoc autèm pari facilitate reſpondemus
9 primo litem non eſſe conteſtatā; ideòque poſſe actorem, contra quem velit, iudicium perſequi, ad notata *in* §. *ſi minus inſtit. de act.*

Secundo, quod quotieſcunque vnus ex
10 duobus correis iudicem recuſauit, poterit contra alterum iudicari, & quantum

ad

ad correum recuſantem ſuperſederi, non obſtante libello, quo ambo conuenti ſunt, neque cauſæ continentia; ità in puncto *Alex. conſ. 64. lib. 7. poſt n. 7. ex tex.*, quem ipſe adducit, *in l. non idcirco, ff. de iudic. & in l. de vnoquoque in princ.*, & ibi notata *ff. de re iudic.* Igitur dum R. Præpoſitus Iudicem ſecularem recuſauit; poterit actor contra laicum dumtaxat experiri, omiſſo reo eccleſiaſtico; non obſtante libello, quo vterque conuentus fuit, neque cauſæ continentia; & re vera, dũ eccleſiaſticus reus vult ab hoc Iudicio abeſſe, nulla culpa actoris conſiderari poteſt, cum ille rationabiliter vtrumq; nempè adminiſtratorem Eccleſiaſticum, & laicũ coràm Iudice laico conuenerit, vt affatim ſuperius probaui. Vnde rationabile quoque eſt, vt, volente illo abeſſe, aliudque ad forum trahi, non inde deſiſtat iudicium, ſed coràm eo, coram quo cęptum eſt, continuetur *l. vbi acceptum 30. ff. de iudici*. Siquidem nulla ratio ſuadet, vt cęptum iudicium coràm ſeculari contra ſecularem trahatur ad eccleſiaſticum ratione petitæ remiſſio-

nis per ecclesiasticum; dum commodè potest contra vnum iudicari absque discontinuatione iudicij, & diminutione ecclesiasticę immunitatis; poterit igitur, optimè contra ecclesiasticum supersederi, & contra laicum procedi, non obstante libello, qui ex facto rei conuenti debet contra secularem accomodari.

Sed demus quidèm gratis, ambos administratores esse simul conueniendos, siuè ex eo, quòd actor velit aduersùs vtrunque simul experiri, siuè quòd vterque velit rationes coniunctæ administrationis coniunctim reddere; non tamèn hinc esset secularis ad Iudicem ecclesiasticum remittendus, sed quilibet erit conueniẽdus coràm suo Iudice; ne alioquin alte-
11 ruter Iudex falcem immitteret in messẽ alienam, ex communi *DD.* opinione adducta *à Couar. pract. quæst. cap. 34. Guttierez. pract. qu. lib. 1. qu. 6. Ant. Gomez tit. de delict. n. 88. vers. item principaliter quæro Bouadilla in politi. lib. 2. cap. 17. n. 91. Fragos. de regim. Reip. Christia. par. 1. lib. 2. de oblig. moderat. Reip. secularis disput. 4. §. 4.*

memb.

memb. 6.

Plura tamèn communi huic ſententiæ obſiſtere videntur. Primò quidèm, quia
12 cauſa redditionis computorum eſt indiuidua, prout tenuerunt *Gratian. diſcept. forenſ. cap.641.n.8.to.4. Menoch. de arbitr. Iudic. caſu 209.n.31.* ex doctrina Baldi *in*
13 *l. ſi plures n.17. C. de condit. inſer.*; In cauſis autem indiuiduis vnus debet eſſe Iudex; quare noſtro in caſu erit eccleſiaſticus, tanquam dignior.

Hæc ratio indiget examine non exiguo. Et profectò nos putamus, cauſam hanc redditionis computorum eſſe diuiduã, quod ſatis nobis oſtendit *Capyc. dec.8. num.1.* aſſignans inter cauſas diuiduas illã, quã conſiderauit *Papin. l. non idcircò 44. in princ. ff. de Iudic.* vbi, cum alter ex duobus tutoribus conuentis iudicium effugiſſet, potuit contra præſentem procedi, ſuſpẽſo contra abſentem iudicio. Et quidèm procedi poteſt pro parte præſentis tutoris tantùm (licèt adminiſtratio non fuerit diuiſa) quandò actio aduerſus vtrunque inſtituta ſit pro virili *gloſ. ibi verſ. diſcerni*. Conſtat autem, & tuto-

res inter administratores recenseri *tit.ff. de admin.tuto*.

14 Hinc optimè dixit *Crauetta cons.232.num.3.* si plures obligati sint pro eadem causa administrationis, posse eos separatim conueniri, & separatim condemnari; & si vnus appellet, cæteris huiusmòdi appellationem non prodesse.

Ratio, cur causam redditionis rationũ di-
15 uiduam esse arbitremur, illa sanè est, quià nimirum causa versatur circa administrationem quantitatum, aliarumue rerum, quæ suaptè natura diuisionem in
16 se recipiunt *l.2. §.1. ff.de verb.oblig.* quemadmodum enim stipulatio diuidua dicitur, si circa rem diuiduam concipiatur; indiuidua autèm, si circa rem indiuiduã versetur *d. l. 2. §. 1. & l. stipulationes non diuiduntur 72. alleg. tit.*; ità pariter & iudicium diuiduum existimari debet, si rẽ diuiduã cõtineat. Indiuiduũ verò, si rẽ indiuiduã: cum rectè à iudicijs ad contractus arguatur *Ripa in l.4.§. si ex cõuẽtione, ff.de re iudic.*, ex *l. omnem 20.ff.de iudic.*

Nec obijciat quisquam ex eo, quod nos ipsi superius attulimus, nempè vnum quẽ-

que

que administratorem cōueniri posse in solidum ad rationes reddendas, quasi hinc arguat, causam redditionis rationum esse indiuiduam. Quippè rectè quis hunc in modum argumentabitur: sunt plures ad rem indiuiduam obligati, ergo vnusquisque conueniri poterit in solidum *Pomp.l.via de seruitutibus, Paulus l. vltima de seruitute legata*, *Vlp.l* 11.§.*si in opere de legatis* 3. At non vtique rectè quis arguet è contrario tali pacto; Plures obligati tenentur in solidum, ergo res in obligationem deducta est indiuidua. quandoquidem apertissimè constat obligationem dandi quantitatem esse omni respectu diuiduam *d.l.*2.§.1., *ibiq; vniuersi, & in l.* 4.§.*cato, ff. de verborum obligationibus*: attamen complures correi quantitatis debitæ, (quorum instar sunt administratores, vt superiùs ostendi) in solidum adstringuntur, nè dùm collectiuè, verùm & distributiuè, ita vt singuli insolidum conueniri queāt *Iabol.l.*2. *Vlp.l.*3.§.*vbi duo Papin.l.reos* 11.§.*cum tabulis de duobus reis.*

Fateor quidèm, quod *Gratianus discep.forens.*

cap.

cap.641.num.8. t.4., *& Menochius de arb. iud. casu 209. nu.31.* muniti auctoritate Bal. *in l. si plures nu.17. C. de condit. insertis*, affirmant causam redditionis rationum indiuiduam esse. Sed & illud quoque subijcio, nēpè duo Iura adhoc probandū à Bal. allegari. Alterum est *Scæuolæ l. creditor 60. §. 1. mandati*, vbi nil prorsum de hac re agitur: Alterum est *Pomp. l. qui sub conditione* 110. *de conditionibus*, *& dem.* statuentis, vt conditio rationum reddendarum, sub qua libertas fuerit seruo data, plenè impleri debeat; Ideòque si duobus contutoribus centū legata fuerint sub conditione, si rationes reddiderint, atque alteruter plenè reddiderit: Is dumtaxat legatum consequetur: non etiam alter, qui conditionem implere detractauerit. Ad hoc *Bal.* affert *Vlp. l. si ita 13. de manumissis test.*

Sed (pace tanti viri, quem nostrates aiunt omnia sciuisse, & nihil ignorasse) nequè *Pōp. d. l. qui sub conditione*, neq; *Vlpianus d. l. si ità* id probant. Non certè *Pomp.* quippè qui de vnico tantummodò eodēque seruo loquitur, cui libertas data fuerat

sub

ſub conditione, ſi rationes reddiderit. Conſtat autem, conditionem tametſi vndequaque diuiduam (vtpotè in quantitate danda conſiſtentem,) ſi vni, eidemquè legatario adijciatur, totalitèr implendam eſſe; Nec poſſe in partes ſcindi *Iul.l.qui duobus* 23.*Iabol.l.cui fundus* 55. *de condit.*, *& demõſtrat.* Id verò non pendet ex eo, quòd conditio dandi quantitatem indiuidua ſit, contra *Paulum d.l.* 2.§. 1. *de verborum obligat.*: ſed aliundè progreditur, nempè, quod alioquin ſi legatarius poſſet conditioni huiuſmodi pro parte parere; vtique pro parte legatum agnoſcere poſſet, & pro parte reſpuere: Quod ſanè abſurdum foret *Paul. l.* 4. *de legatis* 2. Atquè hanc adamuſsìm rationem præſtant *Iul. & Iab.* locis citatis, cur conditio dandæ quantitatis vni eidemque legatario adſcripta (licèt ſuaptè natura diuidua) nequeat pro parte expleri. Cæterum, ſi quantitatis dandæ conditio non vni, ſed duobus imponatur legatarijs; profectò diuiſa in ſingulas perſonas eſſe videtur; Vt proindè alterutri legatario pro parte implenti

pars

pars legati debeatur: quanquam pars altera deficiens cum sua conditione legatario agnoscenti accrescat, idem *Iab. l. si quis legata* 53. §. *vltimo, & d. l. cui fundus* 55. *de condit., & demõstr.*, Idemquè est, cum vnus legatarius vice fungitur duarum personarum, vt est cõmunis duorũ seruus *Iul. l.* 1. §. *communis de stip. seruorum.* Quandoquidem si communi *duorum*
17 *seruo legatum sit sub conditione dandi potest conditioni pro parte pareri*, vt pars legati acquiratur *Paulus l. qui hæredi* 44. §. *si duorum*, vbi *Gl. versiculo contra eodem tit. de conditionibus, & demonstr.*. Imo verò hæc dandi conditio vel vni, eidemque legatario adiecta, interdùm scinditur; veluti cùm solum pro parte impleri potest: tunc enim legatarius & pro parte legatum adipiscetur, idẽ *Paulus l. Plautius* 43. *vers. item scinditur, & Scæuola l. tales* 111. *eodem tit. de condit. & demonstr.* Minus rectè igitur *Baldus ex Pompon. d. l. qui sub conditione* arguit, redditionem rationũ indiuiduam esse ex eo, quod qui sub cõditione rationum reddendarum liber esse iussus est, integram debeat conditio-

nem implere, vt libertate donetur. Minus, inquam, rectè *Baldus* arguit; cum inibi Iurisconſ. agat de conditione, vni tantum legatario adſcripta, quæ ſiuè diuidua, ſiuè indiuidua ſit, ſemper, & indiſtinctè ſolida implenda eſt; ne alioquin abſurdum illud contingat, vt legatarius pro parte implendo, pro parte poſſit legatum agnoſcere.

Quod autem attinet ad *Vlp.d.l. ſi ita* 13.*de manum.teſtam.*, quem *Bald.* itidem producit, ad probandum, quod rationum redditio ſit indiuidua, nil pariter vrget: nàm Iuriſc. loquitur ibi de conditione Inſulæ ędificandæ, vel ſtatuæ ponendæ. Huiuſmodi autem conditiones longè diſtant à conditione rationum reddendarum, quippequæ, cum circa adminiſtrationem pecuniarum, aliarumue diuiſibilium rerum verſetur; proculdubio diuidua & ipſa eſt, vt ſuperius diximus ex *Paulo l.* 2. §. 1. *de verb. obligat.* Aliud eſt in conditione Inſulæ conſtruẽdæ, ſiuè ſtatuæ erigendæ: hæc enim circa rem ſuaptè natura indiuiduam vertitur *Vlpian.l.ſtipulationes non diuidũtur* 72.

alleg.tit.: Ideòque indiuidua eſt, proin-
dèque ab omnibus impleri debet *Pomp.*
d. l. tales.

Sed eſto millies cauſa redditionis rationum
indiuidua: adhuc non foret laicus con-
uẽtus ſimul cum clerico adminiſtratore,
remittendus ad Iudicem eccleſiaſticum.
Quippè non foret res indiuidua ſecundũ
naturam, vt patet (verſaretur enim cir-
ca adminiſtrationes pecuniarum, aliarũ-
ue rerum, quæ ſuaptè natura diuiſionẽ
recipiunt,) ſed indiuidua dumtaxat fo-
ret ſecundùm ius. qua in ſpecie abſo-
lutum eſt, (præſertim in Regno) laicum
reum non eſſe ſimul cum reo clerico ad
18 eccleſiaſticum forum remittendũ. Qua-
propter ſi actio hypothecaria (quæ præ-
dijs, alijſue rebus diuiduis plerunque
inhęret, ideòque naturaliter & ipſa di-
uidua eſt; licèt iuxta iuris cenſuram in-
diuidua habeatur *l.* 1. *&* 2. *C. ſi vnus ex*
plur. hæredib. l. 1. *C. de luit. pignor. Pompon. l.*
8. §. *ſi vnus de pignorat. act.*) aduerſus
duos, rem indiuiſam communitèr poſſi-
dentes, quorum alter ſit laicus, alter
clericus, in foro laico proponatur: ſolus
cle-

clericus possessor ad forum ecclesiasticũ remittitur: nequè illuc laicus reus trahetur, nil refragante illa iuris indiuiduitate, quæ actioni hypothecariæ inest; neque vlla causæ continentia, siuè connexione obsistente, atque ita pluries in S. C. diffinitum testatur *Capyc.lat.consult.* 55., eoq; prius *Capyc.dec.* 173., ibiq; *Petra addens*, cõsonat *Gram. dec.* 21. *de Franch. dec.* 426. *Andreol.cõtr.* 206. *par.* 3. *Reg.Cons. D.Io: Baptista Hodierna ad surd.dec.* 110. *n.* 11. *Carleual. de Iudic.lib.* 1. *tit.* 2. *disput.* 2. *n.* 19. *Thor. in compend. decis.par.* 3. *sect.* 3. *ver. remissio causæ petita per clericum fol.* 64. qui, & ità in causa indiuidua pronũciatum testatur, *& tomo* 1. *vers. clericus litigans simul cum laicis*. Idemque alibi quoq; seruari fatentur *Clar.sentent.crimin.* §. *fin.quæst.* 36. *intra num.* 46., *& Alex.Ambros.*, tametsi Iudex ecclesiasticus *in tract. de Immun. & libert. Ecclesiast. cap.* 20. *n.* 10. *ex Igneo l.* 1. §. *si quis in villa num.* 17. *ff. ad Syllan.*

Neque contrarium est, quod Pontifex statuit *in cap. Ioannes de testamentis*, nempè Clericum, atque laicum, executores te-

ſtamenti relictos, eſſe ambos coram Iudice Eccleſiaſtico conueniendos, vt defuncti voluntatem adimpleant. Non inquam, contrarium eſt; cum textus il-
19 le loquatur de legatis pijs, per vtrunque executorem præſtandis: Qua in cauſa proculdubio Eccleſiaſticus Iudex competens eſt *cap. tua nobis* 17. *vbi glo. verſicul. pijs eodem tit. de teſt. l. nulli* 28 C. *de Epiſcopis, & Clericis*.

Minus obſtant *Pap. l. vltima de quibus rebus ad eundem Iudicem eatur, & Gord. l.* 5. *C. arbitrium tutelæ*, alijque illuc ab Accurſio congeſti *gl. vltima*, ſtatuentes, adminiſtratores omnes coram vno, eodéque Iudice conueniendos eſſe. Quandoquidem ex eodem Accurſio inibi, ea ratione id ſancitur, ne ſcilicet continentia cauſæ diuidatur. Atqui vbi verſamur in conflictu Iuriſdictionis laicæ, & Eccleſiaſti-
20 cæ, indubitatum in Regno eſt, nullam continentiæ cauſæ rationem haberi; Ob idque reum laicum coràm laico, reum verò Eccleſiaſticum coràm Eccleſiaſt. Iudice conueniri: quanquam connexio cauſæ intercedat, vt ex *Foll.* teſtatur

Cap.

Capyc. Latro d. consul. 55. nu. 20.
Quin id ipsum obtinet quoq; Iure cõmuni, quo receptum est, vt causæ connexio
21 non operetur, vt coràm vno, eodemque iudice conueniantur plures rei, qui foro diuerso subijciuntur; ne alioquin iurisdictiones inuicem perturbentur *cap. vltimo vbi Glo. verbo super proprietate de Iudicijs Cancer. Variarum cap. 10. de content. iurisdictionis num.* 100. *& cap.* 16. *de litis contestat. num.* 135. *Dominus Hodierna loco citato num.* 14 *Casarus in speculo peregrinarum quæstionum lib.* 1. *qu.* 26. *nu.* 15.: *Iis*que omnibus prius *Bartolus in l. in cõmodato* 13. *§. duobus ff. commodati Ias. in l. nulli C. de Iudicijs num.* 6. *Ioannes de Imola cons.* 139. *n.* 7. *& cons. sequenti num.* 2. 4. *&* 5. *& cons. subsequenti n.* 1. Sed præceteris huc confert Carleual. *lib.* 1. *tit.* 2. *disp.* 2. *n* 13. *et* 19., qui exemplificans species, vbi continentiæ causæ ratio non sit habenda, hæc ait: *Potest autem proponi commodissimum exemplum in Iudicio facto aduersus plures reos ob delictum commissum, in quo sint complices, vnus laicus, alter clericus: Vel in negotio tangente Clericum, & lai-*

& laicum; Nam Iudicium diuidendum est, tametsi sit eiusdem continentiæ, & quæ ex parte tangit laicum, tractandum coràm seculari, quæ ex parte Clericũ, coràm Eccles. Ibidéque innumeros citat *DD.* consentientes.

Præterea aliud afferri posset argumentum, cur in nostra specie laicus administrator coràm Iudice laico; administrator vero Eccl. coràm Eccl. non sint conueniendi: sed ambo trahi debeāt ad vnum, eundéque Iudicem, ideòque ad Eccl., vtpote ad digniorem. Argumentum ex eo deducitur, quod si laicus administrator coràm Iudice laico, Eccl. coràm Ecclesiastico conuenirentur; illud contingere posset absurdum, vt scil. laicus reus absolueretur; Eccl. autem damnaretur: vel è contrario.

Respondemus primò absurdam hanc sequelam non esse in dubio præsumendã; tùm quia futurus euentus in dubio non
22 præsumitur euenturus *l. sufficit 56. ff. de conditione in debiti*. tùm etiam, quia vterque Iudex nempè laicus, & Eccl. vir bonus in ambiguo præsumitur *l. continuus*

37.§. *cum ita ff. de verborum obligationibus*, cum cæteris consocijs; ob idque præsumendum est, sententias inuicem conformes, Iuribusque consonantes, ab vtroque Iudice prolatum iri; eoque fortius, quòd nedum Iudices, (qui speciatim viri boni passim in Iure nuncupantur) verum, & reliqui homines vniuersi in

23 ambiguis iusti existimentur *l.merito ff.pro socio*.

Respondemus secundò huiusmodi absurdũ ita demum vigere, si vnus idemque reus à Iudicibus diuersis, & condemnandus, & absoluendus foret: tunc sanè sentē-

24 tiæ, veluti mutuo repugnantes, circa vnum idemq; subiectum erunt euitādæ iuxta *l. vbi repugnantia* 14.*de regulis iuris*; Secus est, vbi sententiæ inuicem diuersæ, diuersas quoque respiciant personas, Crauetta *cons.232.num.3. Fachineus cōtro. libro 9.cap.31.*, cuius verba, tanquam huc apprimè pertinentia, libuit afferre: *Absurdum verò*, inquit Fachin., *nullum est diuersas proferri sententias, cum de causa agatur diuersarum personarum, vt patet ex cap. interrogatum 2.quæst.5.ex l.si quis vxo-*

ri

ri in principio, ff. de furtis, ex l. probius, ff. de incendio.

Neque nos quicquam turbat vulgaris illa nostratum maxima, quod scilicet minus dignus trahatur à digniori, ideòque Iudex tantum Eccl., veluti laico longè dignior, procedere debeat in causa admi-

25 nistrationis, per Eccl. personam, atque secularem iam gestæ. Quandoquidem *consequentia illa*, inquit Fach. idē loco cit. *bona non est. Dignior est Iudex Eccl.: Ergo tantùm ipse cognoscere debet. Bona esset collectio, si vnus tantùm Iudex hac in re constituendus esset, vel Eccl., vel secularis, tunc potius Eccl., tanquam dignior, eligendus foret: sed non versamur in his terminis: Nihil enim prohibet, quòminus vterque Iudex cognoscat: Eccl. quantum ad personam clerici: secularis quantum ad personam laici.*

Non vtique inficior, sed constantèr asseuero, Ecclesiasticam potestatem nimis esse

26 seculari præstantiorem, ex traditis ad *Can. duo sunt* 10. *& can. sequēti distin.* 96. alibique frequentèr; Quod, & affatim prosequuntur *Philippus Mainardus de priuilegijs Eccl. art. 6. nu. 1. Cypr. Beneti in opu-*

sculo

ſculo de auctoritate Romanæ, Eccl. & Alex. de S. Lepidio de Eccl. poteſt. par.2. cap.4. et 6. non, inquam, id inficior. Verum & illud ſubijcio, nempè a Domino ipſo, à quo & ſacerdotium, & Imperium promanauit, vt in principio Autenthicorum *quomodo oporteat, Gl. ad Nicolaum Pont. can. cum ad verum 6. ver. diſcreuit diſt. eadem 96.* diſcretas inuicem fuiſſe iuriſdictionem Eccl., atque ſecularem; adeò vt neutri liceat proprios limites trãſcendere, nec altera alterius munera explere queat *d. can. cum ad verum:* Quod, & ſtatuerat *tex. Can. quoniam 8. diſtin.* 10. idq; ipſum admonuit *Gelaſius Papa d. Can. duo ſunt eadem diſt. 96.* inquiẽs, *duo ſunt quippè Imper. Auguſt. quibus principaliter hic Mũdus regitur: auctoritas Sacra Pontificũ, & Regalis poteſtas,* concinit, Leo Pontifex *Can. nos ſi incompetenter §. item cum Dauid. 2. q. 7.* Ludouico Auguſto hunc in modum reſcribens: *Duæ ſunt perſonæ, quibus Mundus iſte regitur: Regalis videlicet, & Sacerdotalis. Sicut Reges præſunt in cauſis ſeculi, ita Sacerdotes in cauſis Dei.* Præ omnibus id probat Chriſtus Dominus *Matthæi* 22

 Mar-

Marci 12., *&* *Lucæ* 20. inquiens: *reddite, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo*. Qua de re *Cacheranus dec.*160.*nu.*5. *& ſequenti*. Hinc Abbas *ad cap.* 1.*n.* 11. *verbo ſed poſtea de officio Iudicis ordinarij*, hęc verba refert, ab Innocentio prolata: Iudex ſecularis non eſt inferior, ſed par
26 Iudici Eccl., quod, & tradit *Redin. de Maieſtate Principis verbo nō armis ſolum decoratam par.*2. *num.* 146. *&* 168. Id verò intelligi oportet proportionabiliter, atque reſpectiuè, vt.ſ. quemadmodũ Eccleſiaſtica Iuriſdictio ſeſe habet erga ſubditos Eccl.; Ita, & ſecularis erga ſubditos ſeculares: ob idque altera non ſubordinetur alteri. Quapropter appellatio interpoſita à Iudice ſeculari ad ipſum Pontificem in ijs, quæ ad temporalem iuriſdictionem Pontificiam nō pertinent, minimè conſiſtit, vel eodem Pōtifice ſic ſtatuente *cap. ſi duobus* 7.§.*deniq; de appellationib. ibiq; Gloſſa verbo credimus*, hæc verba pronunciat; *& ita patet, quod Iuriſdictio tēporalis non pertinet ad Eccleſiā, nec de ea debet ſe intromittere in præiudicium Iudicis ſecularis*; idq; cōfirmatur *ex*

cap.

cap. nouit 13. *de Iudicijs*, vbi Innocentius *III.* hęc verba edit. *Non putet aliquis, quod Iurisdictionem Illustris Regis Fracorum perturbare, aut minuere intendamus, cum ipse iurisdictionem nostram nec velit, nec debeat impedire*, quod, & inibi notat *Decius nu.* 12. idemque habetur *cap.* 5. *&* 7. *qui filij sint legitimi, &* *cap.* 2. *de priuilegijs.*

Maneat igitur, in re nostra, administratorē laicum esse coràm laico Iudice conueniēdū, Ecclesiasticū vero corā Eccl. neq; priorē Iurisdictionē esse à posteriori turbandam, ne alioquin inter vtranque instituatur actio finium regundorum.

Sed autem quandò fines regundos memoraui, meos quoque me ipsum regere fines, reminiscar oportet, ne scilicet prolixiori sermone, atq; longiori tædio purgatissimas offendam aures iudicantium. A quibus, vtpote Diuino, Cœsareoque Iure præditissimis, firmitèr spero, pronunciatum iri, vt quod est Dei, detur quidèm Deo: sed quod est Cœsaris, nō auferatur Cœsari.

INDEX.

A

Apo-

B

C

Cau-

Cle-

Exe-

M

O

P

li-

R

S

T

V